

Mlada Sodobnost

Sabina Burkeljca

Gaja Kos: Obisk.

*Ilustrirala Ana Zavadlav.
Ljubljana: Mladinska knjiga (Velike slikanice), 2019.*

Pisateljica, urednica, kritičarka, recenzentka in strokovnjakinja za mladinsko književnost Gaja Kos med bralce in bralke pošilja slikanico *Obisk*, ki je bila nominirana za nagrado desetnica 2020. Do zdaj je avtorica sodelovala z Zvonkom Čohom, Damijanom Stepančičem in Izarjem Lunačkom, tokratno slikanico pa je s čudovitimi ilustracijami opremila slikarka in grafičarka Ana Zavadlav.

Glavna lika iz slikanice, ki naslavlja bralce od predbralnega obdobja naprej, sta lenivec in tapir, zanimivi eksotični živali, ki, kot pove tudi pisateljica, živita v daljni Srednji Ameriki. Kot napotek mentorjem branja naj predlagam, da že pred začetkom branja Skupaj z otroki raziščejo, kakšne so lastnosti teh eksotičnih živali, in spoznajo njihove značilnosti. Bolj živo si ju bodo otroci predstavljali ob poslušanju zgodbe in podatke bodo po branju lahko primerjali s karakteristikami živali iz zgodbe – nekatere lastnosti namreč pisateljica ohrani, druge seveda doda in spremeni, saj gre za leposlovno zgodbo.

Lenivec Smrč in tapir Terenc (pisateljica ju poimenuje šele na koncu zgodbe) sta soseda in za sosede je res lepo, če se družijo. In tako tapir povabi lenivca na obisk. Izjemno se potrudi, da bi se lenivec na obisku kar se da dobro počutil, a žal ga ne pozna dovolj, da bi vedel, da je zelo zelo

počasen; trajalo bo, preden bo prišel do njega pod drevo – lenivci namreč živijo na drevesih, tapirji pa pod njimi. Tapir pripravi razne stvari, da bosta lahko skupaj uživala, od prigrizka, gunitvista in družabne igre človek, ne jezi se (pisateljica je v zgodbo vključila dve stari igri, ki sta spet vedno bolj priljubljeni) do kopalk in knjige. Kot pisateljica zapiše, se nikoli ne ve, ali so sosedi bolj za šport ali bolj za umetnost – deluje torej vključujoče, in ne izključuje, daje več možnosti, da bi se med seboj povezali, kajti cilj je, da se imamo skupaj lepo. Otrokom sporoča, da smo si lahko popolnoma različni, a nas različnost le bogati.

Posebej posrečen je osrednji del zgodbe: ko lenivec prav počasi leze po drevesu navzdol na obisk (“tap ... taapp ... taaapp ...” itn.), se tapir, sicer neučakan, ampak ne nejevoljen, zabava oziroma zamoti po svoje (skače gunitvist, jé, plava, bere ...). Ni torej treba biti nejevoljen in živčen, če kdo zamudi. In lenivec seveda zamudi z razlogom; taka je pač njegova narava in živčnost tu ne bi prav nič pomagala. Tapir po vseh aktivnostih postane utrujen in zadrema, in ko se lenivec končno spusti z drevesa, najde spečega tapirja in ves vesel takole zaključí: “Kakšna imenitna ideja! In kako prijetna dobrodošlica! Takoj bom tudi sam malo zadremal ...” Ker sta oba spontana, iskrena, ker je njun cilj, da se lepo in sosedsko srečata, se njuni različni naravi združita v prijetnem sosedskem dremežu – oba sta lahko zadovoljna. Humor v tem delu zgodbe je zelo dovršen in bi pri otrocih znal vzbuditi veselo muzanje; ta lastnost dobrih zgodb za najmlajše nikakor ni samoumevna in pisatelj je zagotovo ne more doseči kar tako, v ozadju je trdo delo.

Ko se veselo pozdravita, je lenivec ves navdušen, da pri tapirju ne bo nobenih igríc in športnih naporov. Lenivec pravi: “Če pomislim, da me je tapir, ki je tu stanoval pred tabo, silil skakati gunitvist!” In nadaljuje: “Da se gost lahko v miru naspi, takoj ko pride na obisk, to je redko in dragoceno. Sosed, midva se bova odlično razumela!” Spontanost brez velikih pričakovanj združuje in ne sili drugega v nekaj, kar ni v njegovi naravi in česar ne mara. Tapir je sicer sprva nekoliko zmeden, sprašuje se, ali morda lenivec le “poka vice”, in podvomi vase, a to se hitro razrahlja, ko lenivec zadrema, sam pa zanj v miru pripravi prigrizek. In tako pomalicata in poklepetata ter ugotovita, da se prav pogosto sicer ne bosta srečevala (preprosto zato, ker lenivec dooolgo leze z drevesa, tapir pa nanj ne more), si bosta pa vsak dan pomahala. Pisateljica na tem mestu v zgodbo pripelje še enega tapirja, Konstanca, s katerim bo tapir lahko pogosto skakal (oziroma kot posrečeno pravi: padal) gunitvist. Terenc bo tako deležen druženja, ki si ga želi. Nihče od njih ne izgubi, vsi le pridobijo; tudi lenivec Smrč, h kateremu

se priseli lenivka Dremka. Skupaj v miru kramljata, družno dremata ter opazujeta Terenca in Kostanca pri skakanju gumitvista.

Obisk Gaje Kos se spogleduje z nonsensom, čeprav morda ne v tako močni obliki, kot je to izrazito pri Petru Svetini (nekateri elementi *Obiska* recimo spominjajo na zgodbe iz Svetinove knjige *Kako zorijo ježevci*). V *Obisku* nastopata dve nenavadni eksotični živali, avtorica uporabi zanimiva ter nenavadna imena živali, stavke, besedišče, ki ga ne pričakujemo, na primer padala sta gumitvist, delfina, ki trenirata delfina (plavanje), rečeta: “No, tu pa res pomaga, če si delfin.” Ta neklišejkost je pravzaprav prijetna čudaškost in razbija ukalupljene ideje in zgodbe, ki se v slikaniških oblikah ponavljajo na tisoč in en način, ki so bile že mnogokrat zapisane, a ne povedo nič novega, svežega in presežnega.

Obisk pa razpira domišljijo, prinaša svežino in sprejema drugačnost, ki je pravzaprav ni, ko jo sprejmemo in smo skupaj z lenivcem in tapirjem (in njuno zgodbo) sprejeti tudi bralci, takšni, kakršni smo. To je slikanica, ki bere bralce in jih sprejema. Poleg neklišejskosti *Obisk* odlikujeta zgodba, ki se jo lahko tekoče glasno bere, in humor. Po prebranem v bralcu ostanejo svežina, toplina, sončnost, v objemu smo s tapirjem in lenivcem, ki ju je tako toplo naslikala Ana Zavadlav na eni izmed barvitih ilustracij. Besedilo in ilustracije se med seboj dopolnjujejo, vendar bi ilustracije prav lahko živele tudi same zase in bi bralci, ki še ne znajo brati, ob njih sami “pisali” zgodbo, saj se v njih zgodi veliko stvari, bogate so s podrobnostmi in zelo povedne in izrazne. Ilustracije tako poleg pisateljčine pripovedujejo še svojo zgodbo oziroma celo več zgodb: opazimo na primer opico, ki bere knjigo pod razobešenim perilom, papigo, ki tapirju dela družbo pri obedu, igro človek, ne jezi se igrajo še druge živali itd. Z *Obiskom* in bralci, ki ga bodo prebrali, se pišejo nove in nove zgodbe, ki z lepoto in neklišejkostjo vplivajo nanje in, če rečem klišejsko (a mislim resno), pomagajo ustvarjati boljši in lepši svet. To pa je zelo pomembno za svet, kakršen je zdaj, se mi zdi.